

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה

מגש הכסף

נתן אלתרמן



מגש הכסף

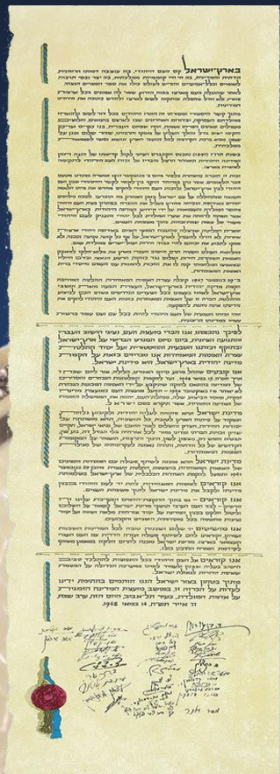
השיר מגש הכסף נכתב ע"י נתן אלתרמן ב-1947, טרם פרוץ מלחמת העצמאות.

השיר מתייחס לאווירה ששררה לפני קום המדינה.

○ מצאו את המילים המתייחסות לאווירה של המעמד המרכזי בשיר.

○ מי הדמויות בשיר ?

○ הסבירו את צמד המילים "חג ואימה" וכיצד הן באות לידי ביטוי בתקופה זו.



מגש הכסף

והארץ תשקוט, עין שמיים אודמת

תעמעם לאיטה על גבולות עשנים,

ואומה תעמוד - קרועת לב אך נושמת

לקבל את הנס, האחד, אין שני...

היא לטקס תיכון, היא תקום למול הסהר

ועמדה טרם יום עוטה חג ואימה.

אז מנגד יצאו נערה ונער

ואט אט יצעדו הם אל מול האומה.

לובשי חול וחגור וכבדי נעליים

בנתיב יעלו הם, הלוך והחרש

לא החליפו בגדם, לא מחו עוד במים

עייפים עד בלי קץ, נזירים ממרגוע

ונוטפים טללי נעורים עבריים...

דם השניים יגשו ועמדו עד בלי נוע

ואין אות אם חיים הם או אם ירויים.

אז תשאל האומה שטופת דמע וקסם

ואמרה: "מי אתם?", והשניים שוקטים

יענו לה: "אנחנו מגש הכסף,

שעליו לך ניתנה מדינת היהודים".

כך יאמרו ונפלו לרגלה עוטפי צל

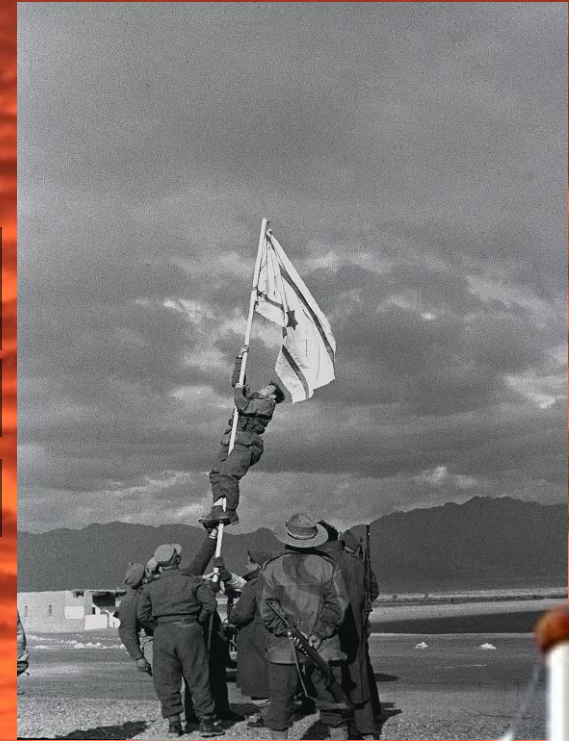
והשאר יסופר בתולדות ישראל.



מגש הכסף

האווירה...

- חגיגית – "הנס האחד אין שני", "לטקס תיכון", "עוטה חג ואימה".
- התאוששות ממלחמה – "אודמת", "גבולות עשנים", "קרועת לב אך נושמת", "יום הפרך וליל קו האש".



מגש הכסף - הסבר

הארץ תהיה שקטה אחרי המלחמות...
בגבולות עם המדינות השכנות עדיין רואים את עשן המלחמה,
מלחמת השחרור.
האומה (העם) עומדת בלב כואב, אבל היא חיה ונושמת
והיא מתכוננת לקבל את הנס, את הפלא היחיד במינו של הקמת
מדינת ישראל.
האומה מתכוננת לטקס הקמת המדינה שתקום מול כל אויביה.
(הסהר = ירח הוא סמל האיסלם).
האומה תעמוד לבושה בגדי חג עם הרגשת חג בלב אך גם מלאה
אִימָה ופחד מהעתיד.

מגש הכסף

אז יצאו ויתקרבו אליה בצעדים איטיים נערה ונער ולאט הם ילכו ויתקרבו אל האומה. הם לובשים בגדי חול ובגדי צבא, נעליהם כבדות כנעלי חיילים הם עולים בדרך, הולכים ושותקים. הם עדיין לא החליפו את בגדי החיילים והמלחמה ולא ניקו עוד במים את מה שהשאירו על בגדיהם המלחמה והעבודה הקשה בימים ובלילות האש. הם עייפים מאוד.

הם נזירים ממרגוע – אינם יודעים שקט, שלווה ומנוחה. אך צעירים הם ומלאים ברוח נעורים עבריים. הם עומדים דום בלי לזוז מול האומה ואין סימן שמראה אם הם חיים או שנהרגו במלחמה. אז תשאל האומה, בדמעות בכי ובהתרגשות: 'מי אתם?'

והשניים יענו לה בשקט:

'אנחנו מגש הכסף. עלינו את קיבלת את המדינה'

כך יאמרו ויפלו לרגלי האומה – והשאר יסופר בהיסטוריה של עם ישראל ומדינת ישראל.



מגש הכסף

הדמויות: מי הם ?

נערה ונער

"לובשי חול וחגור וכבדי נעליים..."

חייל וחיילת

האם חיים הם או מתים ?

- לא ניתן לקבוע בברור האם הנערה והנער מתים או החיים. הם גם מתים וגם חיים. המת החי הוא חלק מאווירה קוסמית, ממעמד ניסי שמעל לטבע.
- אלתרמן יוצר את המיתוס "המת החי" כדי להצדיק את הקורבן הצפוי, את מותם של אלפי צעירים למען הקמת המדינה.
- "במותם ציוו לנו את החיים" - על ידי הצגת הנערה והנער כ"מתים חיים" הוא מדגיש כי מותם של הצעירים איננו לשווא אלא הם חיים שנשמתה של האומה.



מגש הכסף

אז למה התכוון המשורר...?

תפקידו של השיר הוא להתערב במציאות, להכין את העם נפשית בנכונות למסור את נפשו למען המולדת.

"אין מדינה ניתנת על מגש של כסף" (חיים ויצמן)

אלתרמן הציב את מלחמת העצמאות והקמת המדינה כאירוע מכונן בעל משמעות אדירה בתולדות העם היהודי. דבריו הינם חיזוק לרצף של ההיסטוריה היהודית שהייתה ונבואה להיסטוריה היהודית שעוד תבוא. הנער והנערה המוסרים לאומה את "נס העצמאות" הם במוקד התפיסה העצמית הישראלית. בכך דבריו של חיים ויצמן מובאים לידי ביטוי במציאות האמיתית בהקמת מדינת ישראל, שכאמור אינה ניתנה לנו על מגש של כסף.



מגש הכסף

האם השיר רלוונטי לימינו ?

